

A HARCOS SZÖVETSÉG HELYE ÉS SZEREPE JUGOSZLÁVIA POLITIKAI RENDSZERÉNEK MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

A Népfelszabadító Háború Harcosai Egyesületének Szövetsége olyan társadalmi politikai szervezet, amelynek lényeges, alkotmányos rendelkezésekkel is körvonalazott szerepe van politikai rendszerünk megvalósulásában és működésében. Az NFHHESZ nagyszámú tagsága és szervezeteinek száma alapján, amelyek megvalósítása érdekében tevékenykednek, de a társadalmi politikai célok alapján is teljes értelemben társadalmi-politikai szervezetnek minősíthető, mely olyan jelentős jellemvonásokkal rendelkezik mint a többi társadalmi-politikai szervezet. Ez a körülmény nem vonja kétségbe azt sem, hogy a Harcos Szövetségnek a JSZSZK politikai rendszere megvalósításában sajátos szerepe és helye van, amely sajátos arculatából következik, és végső soron ez tette szükségessé, hogy önálló társadalmi-politikai szervezetként létrejöjjön és működjön.

A Harcos Szövetség egyik sajátossága ennek a társadalmi-politikai szervezetnek a tagsága, és az a követelmény, amely szerint valaki önkéntes elhatározása alapján tagja lehet az NFHHESZ-nek. A Harcos Szövetséget mindenekelőtt a forradalmi háború résztvevői alkotják, tehát elsősorban a Népfelszabadító Hadsereg és Partizán Egységek, illetve a Jugoszláv Néphadsereg, ahogyan fegyveres erőinket a háború végén hívták — alakulatainak harcosai. A fegyveres alakulatok harcosai mellett, az NFHHESZ tagságát a népfelszabadító mozgalom aktív résztvevői képezik, továbbá azok, akik tevékenységük és magatartásuk révén a megszállók és a hazai ellenforradalom börtöneibe és koncentrációs táboraiába kerültek, valamint akik a hadifogoly táborokban csatlakoztak a népfelszabadító mozgalomhoz, és akik hadifogságuk ideje alatt is aktív ellenállást fejtettek ki az ellenséggel szemben. Az NFHHESZ tagjai közé sorolhatók még azok is, akik helyzetüknél fogva, úgynevezett hátországi politikai munkát fejtettek ki, akik tevékenyen közreműködtek a nép-

felszabadító hatalmi szervek munkájában, segítették a népfelszabadító mozgalmat és forradalmi háborúink fegyveres alakulatait, minek következtében kénytelenek voltak a megszállók és a hazai ellenforradalom megtorló terrorcselekményeit elviselni.

A kifejtettek alapján kiviláglik, hogy az NFHHESZ tagjait zömével fegyverrel harcolók alkotják a megszállók és hazai segítők elleni harc döntő fontosságú küzdelmi formájának részvevői. De rajtuk kívül, népfelszabadító harcunk sajátosságai következtében, e társadalmi-politikai szervezet tagjai között találjuk a Népfelszabadító Háború és a Népfelszabadító Mozgalom harcainak és erőfeszítésének másfajta tevékeny résztvevő aktivistáit és szimpatizánsait. A tagok felvételének tárgyalásakor és a döntéshozatal alkalmával a döntő szempontot az egyesület által meghatározott az NFH-ban kifejtett aktív részvétel képezi. Mindezek alapján a Harcos Szövetség tömegszervezet, tömeges mert nemzeteink és nemzetiségeink részvétele az NFH-ban szintén tömeges volt. Az NFHHESZ szervezetileg felöleli egész JSZSZK területét, szervezeti felépítésében kifejezi országunk szövetségi berendezését, szervezetenként gyakorlatilag felölel minden egyes helyi szervezetet, és így integrálódik területi alapsejtünkbe a Harcos Szövetség is, s ily módon politikai rendszerünk alapvető tényezőinek egymást kiegészítő jellegét példázza.

Az NFHHESZ-nek mint társadalmi-politikai szervezetnek második sajátossága a célokban és a közvetlen feladatokban ismerhető fel, amelyek tevékenységének központi problémáját képezik. Ez a sajátosság a többi társadalmi-politikai szervezetek viszonylatában nem túlságosan hangsúlyozott, és nem is különbözteti meg annyira a Harcos Szövetséget a többi társadalmi-politikai szervezetektől mint amikor magát a tagságot vesszük szemügyre. A célokat vizsgálva politikai rendszerünk megvalósításában, és meghatározott elvonatkoztatás szintjén, az összes társadalom politikai szervezeteinek azonos céljai vannak. Ez a megállapítás azonban csak az általánosítás meghatározott szintjén érvényes. Minden egy társadalmi-politikai szervezet közelebbi és konkrét vizsgálata éppen saját tagsága sajátosságai alapján, céljaik meghatározásában is sajátosságokat mutatnak fel, hangsúlyozottabb feladatai is vannak minden egyes társadalmi politikai szervezetnek az egységes keretfeladatokon belül, amelyet Jugoszlávia alkotmányos rendszere szab meg a társadalmi-politikai szervezetek számára, politikai rendszerünk megvalósításában.

Ezért nem érdektelen a társadalmi-politikai szervezetek vonatkozásában jelentkező sajátosságok jellemzése, amikor azoknak helyéről és szerepéről esik szó, politikai rendszerünk megvalósításában, ez esetben tekintettel a Harcos Szövetségre.

A jugoszláv politikai rendszer tárgyalásakor rendszerint öt társadalmi-politikai rendszerről esik szó. Ez alapján helytálló felosztás, amely-

nyiben általánosságban vizsgáljuk politikai rendszerünk működését. Azonban a társadalmi-politikai szervezetek arculata és ezzel kapcsolatban a politikai rendszerben képviselt helyzetük szempontjából és a politikai rendszer alakítása szempontjából köztük jelentős különbségek léteznek. Így a Kommunista Szövetség esetében, amelyet szintén társadalmi-politikai szervezetként jelölünk meg, amikor a többi négy társadalmi-politikai szervezettel együtt vizsgáljuk politikai rendszerünk működését, kétségtelenül jelentős különbségek léteznek. A Kommunista Szövetsége — ha külön vizsgáljuk, illetve amikor nem a társadalmi-politikai szervezeteknek és politikai rendszerünk működésének összefüggésében szemléljük, indokoltan nem is emlegetjük mint társadalmi-politikai szervezetet, hanem mint politikai szervezetet. Más társadalmi-politikai szervezetet nem is tekinthetünk kimondottan politikai szervezetnek, noha ez helytálló a JKSZ esetében, bár már ez sem kimondottan politikai párt, de ez a jellege csökkenő intenzitással mindig jelen is lesz, mindaddig amíg politikai viszonyokról, politikai rendszerről, politikai életről lesz szó, mindaddig amíg ki nem alakul az osztály nélküli társultmunka kommunista társadalma.

A többi négy társadalmi-politikai szervezetnek a múltban sem volt, s a jövőben sem lesz a JKSZ-hez hasonló politikai pártjellegű tulajdonsága, jóllehet politikai jelentőségük és politikai tevékenységük a JKSZ vezető eszmei szerepe megvalósításával mindig nagy lesz politikai rendszerünk megvalósításában és öngazgatású közvetlen szocialista demokráciánk alakulásában. Így megállapíthatjuk, hogy a Kommunista Szövetség mint szervezet működési módjának és a politikai rendszerünk működésében betöltött szerepénél fogva jelentős sajátosságai vannak a többi négy társadalmi-politikai szervezet viszonylatában, mert azok soha sem pártpolitikai jellegű szervezetek. Ezzel a témakörrel kapcsolatban Edvard Kardelj elvtárs a JKSZ Elnöksége 30. ülésén előterjesztett bevezető beszámolójában 1977. július 13-án többek között kifejtette:

„Ebből következik, hogy társadalmi-politikai szervezeteink nem lehetnek és nem is kell, hogy választói testületek legyenek a hatalmi harc érdekében, mint a politikai pártok a parlamentáris rendszerben, hanem a dolgozók és polgárok érdekszerveződésének sajátos formái azokon a területeken, ahol ezek az érdekek kifejezéshez jutnak . . .” (Magyar Szó, 1977. június 14., 5. old.)

A Kommunista Szövetség mellett mint a proletariátus forradalmi élcsapata mellett, de vele karöltve, mert rajtuk keresztül valósul meg a JKSZ által sugallt széles, nagytömegeket magába ölelő osztályszövetség, a többi társadalmi-politikai szervezet éppen ennek az osztályszövetség politikának a kifejezője és szervezeti kerete. Az osztályszövetség tényleges megvalósulása és állandó életben tartása a JKSZ eszmei-politikai ve-

zetőszerépének nap-nap után való megvalósulását igényli, mert így válik lehetővé, hogy a munkásosztály mint az osztályszövetség vezető osztálya az osztályszövetség szélesen nagy tömegeket átfogó jellege révén szembeütnően demokratikus eszközökkel valósítsa meg a proletárdiktatúrát, és ez a diktatúra az öngazgatású közvetlen szocialista demokrácia formáját ölti magára.

De a tulajdonképpeni négy társadalmi-politikai szervezet vizsgálata is, a négy közül sajátosságánál fogva a Szocialista Szövetséget külön választja a többi háromtól, a Szakszervezettől, a Szocialista Ifjúsági Szövetségtől és a Harcos Szövetségtől. A Szocialista Szövetség szervezetileg is az osztályszövetség politikai elképzeléseinek, és magának az osztályszövetség megvalósulásának, mint hétköznapijaink gyakorlatának általános keretszerkezete. Így a JDNSZSZ nemcsak alapszervezetét tömörítő szervezetek rendszere, de „a szervezetek szervezete” is, vagyis saját egyediségüket megtartva a többi társadalmi-politikai szervezetek, köztük a Harcosok Szövetsége is, a Szocialista Szövetség meghatározott alkotó részeként hozzák létre a JDNSZSZ arculatának és felépítésének újabb jellegzetességét. A társadalmi-politikai szervezetek a Kommunisták Szövetségével nemcsak hogy közreműködnek a Szocialista Szövetségben, és nemcsak tevékenységüket fejtik ki a JDNSZSZ keretein belül, hanem a maguk jelenlétével és tevékenységével a Szocialista Szövetség sok milliós tagságával együtt közvetlenül alkotják a JDNSZSZ-t, létrehozva benne a szocialista társadalmi tudat szervezett arcvonalát, vagy másképpen kifejezve: a szocialista társadalom szervezett erőinek frontját.

Így azután a fennmaradt három tulajdonképpeni társadalmi-politikai szervezet közös vonása az, hogy mindhárom önkéntes tagság szervezete. A Szakszervezeti Szövetségre jellemző, hogy a munkásosztály tömeges szervezete, így mindenki, aki munkaviszonyban van, illetve volt és ideiglenesen munka nélkül van, tagja lehet ennek a társadalmi-politikai szervezetnek. A másik két társadalmi-politikai szervezet szélesebb osztályalapon nyugszik, és objektívizált mércék alapján jelöli ki tagságát. A Harcos Szövetség tagja számára követelmény a népfelszabadító háborúban kifejtett tevékeny részvétel, az Ifjúsági Szövetség tagjának életéveit tekintve kell objektívizált követelményeknek eleget tennie.

A Harcos Szövetség sajátos és általános jellemzését és a többi társadalmi-politikai szervezetek viszonylatában elfoglalt helyét, nemrég Tito elvtárs a JKSZ X. kongresszusán elnöki beszámolójában a következő módon összegezte és hangsúlyozta az NFHHESZ szerepét politikai rendszerünk és alkotmányos rendünk kialakításában:

„Én már többször mondtam, hogy a Harcos Szövetség nem olyan szervezetként alakult, amely a háború veteránjait tömöríti, hanem olyan társadalmi-politikai szervezet, amely a Kommunisták Szövetség vezette

szocialista erők egységes frontjának keretében munkálkodik a Kommunista Szövetség programjának valóra váltásában és a forradalom céljainak elérésében. A Harcos Szövetség erről tanúbizonyságot tett a nacionalista és egyéb szocialistaellenes erők és a különféle társadalmi elferdülések elleni küzdelem során kifejtett következetes forradalmi tevékenységével.

Jövendőbeli munkájában a Harcos Szövetségnek hozzá kell járulnia az új alkotmány érvényesítéséhez, a testvériség és egység elmélyítéséhez, nemzetünk és nemzetiségeink egyenjogúságához, a szocialista társadalom öngazgatási alapon való további fejlesztéséhez.” (A JK SZ X. kongresszusa, Tito elnök beszámolója, Dokumentumok, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1975. augusztus, 62—63. old.)

A Tito elvtárs beszámolójában is hangsúlyozott feladat és ennek általánosítása: a szocialista forradalom vívmányai felett való őrködés és azok továbbfejlesztése minden JSZSZK polgár kötelessége és joga. Az ezirányú tevékenység önmagában véve nem jelentheti a Harcos Szövetség sajátos feladatát. Szükséges azonban utalni arra a különbségre amely az egyéni tevékenység és az egyéneknek szervezetbe tömörült tevékenysége között létezik. Ez utóbbi esetben is a dolgozók, az egyének tevékenységéről van szó szintén, de egybehangolt és szervezett tevékenységről, amit a társadalmi-politikai szervezetbe, vagy másfajta szervezetbe és egyesületbe való tömörülésük tesz lehetővé. Bevezető részében a JSZSZK Alkotmánya (Bevezető rész, Alapelvek, I. pont) forradalmi társadalmi rendünk nyolc alapvető vívmányát hangsúlyozza.

Noha ezeknek és öngazgatású szocialista rendszerünk más értékeinek védelme és továbbfejlesztése mindenki joga és kötelessége, mégis az általános és közös feladatok közül a Harcos Szövetségre mint társadalmi-politikai szervezetre hárul néhány jelentős feladat, tekintettel tagsága jellegzetességére, lehetőségeire. Így az általános célok és feladatok megvalósítására NFHHESZ meghatározott sajátossággal végzi el.

A népfelszabadító háború aktív részvevői kétségtelenül még annak idején kiálltak a népfelszabadító mozgalom céljai és minden lényeges vívmánya támogatása mellett. E célok megfogalmazója a mozgósított tömeg volt a proletariátus vezérlő osztagával az élen, az NFH harcosai hitet tettek harci cselekedeteikkel, életük kockáztatásával és egész életútjukkal a forradalmi háború időszakában, így a harc céljai és vívmányai beépültek az NFH harcosainak és aktív részvevőinek egyéniségébe, gondolkodásmódjába és meghitt érzelmi világába.

Nem vitás, hogy idővel sokan, akik az NFH során még nem döntöttek végleg, a fegyveres harc zárószakaszában és a háború befejeztével, forradalmi fejlődésünk aránylag békés időszakában, határozottan felzárkóztak a szocializmus aktív harcosai és építői sorába. Ez a folyamat hang-

súlyozza forradalmunk életrevalóságát és vonzerejét minden dolgozó számára. Ma már nem kétséges, hogy rengetegen, vannak olyanok társadalmunk aktív építői soraiban, akik a fegyveres harc idején még gyerekek voltak vagy csak azután születtek és akik miután már önálló egyéniségként eszmélni kezdtek, felzárkóztak forradalmi folyamatainkhoz és ma már sokan közülük öngazgatású szocialista társadalmunk építésének élvonalában vannak. Mégis, az NFH részvevői életútjuk által a fegyveres harc és viszonylag békés szocialista építés idejében, nemcsak a szocialista forradalmi átalakulás élharcosai voltak, de egyéniségük, érzelmi világuk olyan, hogy egészében beilleszkedtek társadalmi közösségünkbe, amelynek vívmányai az évtizedek során fejlődnek és még határozottabb körvonalakat és elmélyültebb tartalmat nyernek.

Az a tény, hogy az NFHHESZ tagsága azonosul társadalmunk forradalmi átalakulásának folyamatával, hogy elfogadja és harcol forradalmi utunk minden területén, nemcsak a háborús idők és az azt közvetlenül követő küzdelmes évek élettapasztalatainak és élményeinek következménye. Társadalmi viszonyaink építésének gyakorlata, a Kommunista Szövetség eszmei hatása és politikai befolyása, a társadalmi-politikai szervezetek tudatformáló szerepe szüntelenül erőteljes hatást gyakorol dolgozóinkra, így a Harcos Szövetség is mint szervezet a saját tagságára olyan nevelőhatást gyakorolt a többi társadalmi tényezővel egyetemben, hogy az NFHHESZ tagsága állandóan az új és még haladóbb szocialista társadalmi rendért folyó küzdelem élvonalában volt és van.

Függetlenül attól a körülménytől, hogy ma már a Harcos Szövetség tagságának többsége túljutott termelő és más természetű munkája, valamint társadalmi tevékenység delelőjén, az NFHHESZ tagsága egyéni elkötelezettségénél fogva, de saját szervezete és társadalmunk már említett tényezői hatása következtében, forradalmunkat folyamatában, állandó alakulásában és további kiteljesülésében éli át. Számukra tevékenyen élni és alkotni csak úgy lehetséges, ha a múlt a maga hősiességével, forradalmiságával állandóan élénken jelen van tudatukban, értékrendjük kialakításában és magatartásuknak a mai különböző társadalmi helyzetekben való meghatározásában. Ezért a fiatalabb nemzedékek számára a Harcos Szövetség tagjai mint ma is tevékeny öngazgatók olyan fontos példát jelentenek mint a múlt értékeinek élő emlékeztetői és mint példa arra is, hogy az idősebb nemzedékek is milyen derekasan kivesszük részüket a ma küzdelmeiből a Kommunista Szövetség politikai vonalának alkotó módon való életrekelésében. Ezért, az ilyen vonatkozások miatt, a Harcos Szövetség nélkülözhetetlen tényező a JSZSZK politikai rendszerének megvalósításában és továbbfejlesztésében.

Az NFHHESZ-nek tagsága a fegyveres harc idején cselekvően részt vett az idegen fasiszta megszálló hatalom fegyveres erejének és hazai el-

lenforradalom erőinek felszámolásában és egyben az új forradalmi néphatalom kiépítésében. A népfelszabadító mozgalom fegyveres alakulatai az államhatalom lényeges elemeként, a népfelszabadító bizottságok és az antifasiszta szervezetek rendszere mellett, a mai társadalmi-politikai szervezetek elődjai voltak. Ezek képviselték a forradalmi háború első napjaitól kezdve a burzsoá diktatúra államgépezetének lerombolási formáját. De a népfelszabadító mozgalom fegyveres alakulatai jelentették a népfelszabadító bizottságokkal egyetemben az új hatalmi rendszert is, amely a régi szétrombolt burzsoá hatalmi rendszer romjain épült fel, így az új államgépezet létrejöttének folyamatát is jelölte, a munkás-paraszt hatalom szervét. Ezáltal az Új Jugoszlávia munkás-paraszt hatalma a proletariátus diktatúrájának sajátos formája volt, tekintettel arra, hogy a proletárdiktatúra saját viszonyainkban a munkások és parasztnagy tömegeket felölelő osztályszövetsége révén jöhetett létre, amely osztályszövetség hegemon osztálya a proletariátus volt a JKP-val mint a proletariátus élcsapatával az élen, amely a mi körülményeinkben az egyetlen lehetséges forradalmi tette mozgósító erő volt, és amely Tito elvtárs vezetésével élt és eleget tett történelmi szerepének Jugoszlávia egész társadalmának sorsdöntő időszakában.

A JKP és később a JKSZ útmutatásaihoz híven, az NFHHESZ tagsága tekintetét mindig a jövőre, még szabadabb, és igazságosabb társadalomra szegezte, így mint tudatos társadalmat formáló egyének, de szervezetük is mint társadalmi-politikai szervezet mindig érzékeny volt a néphatalom szervek működésében jelentkező hibákra és szocialista társadalmi viszonyainkban előforduló torzulásokra. A Harcos Szövetség egész tagsága, azok a tagok akik a JKSZ tagjai is egyben, de azok is akik nem párttagok, *mindig éberrel őrködtek néphatalmunk forradalmi jellegéről*, erre mindig érzékenyek voltak és támaszt jelentettek, hogy néphatalomunkat adottságainknak megfelelő formában a proletárdiktatúra hatalmi szerveit más társadalmi tényezőivel karöltve megvédjük a bürokratizálódástól és más elferdülésektől.

Nem támadták és rágalmazták az anarcholiberalista irányzat szószólói a Kommunisták Szövetsége mellett a Harcos Szövetséget maradisággal. Mint társadalmunk valóban forradalmi tényezője politikai rendszerünk megvalósulásában, hathatósan gátolta a Harcos Szövetség az anarcholiberalis ellenforradalmi eszmei irányzat kibontakozását és felfejlődését. Anélkül, hogy a Harcos Szövetség a maga számára valamiféle élcsapat szerepet sajátítana ki a JSZSZK politikai rendszere feletti őrködésben és fejlesztésében, a Harcos Szövetség a múltban is, de a jövőben is megmarad a többi fontos társadalmi és politikai tényezővel egyetemben olyan erőnek, amely lényegesen hozzájárul az öngazgatás kibontakozásához, a munkásosztály társadalmi súlyának növekedéséhez és ezzel erősíti társadalmi

viszonyaink humanizációját, és végső fokon, társadalmunk anyagi alapjainak erősödésével egyetemben, a végső cél megközelítését, a társult munka társadalmának létrehozását.

Hagyományai alapján is, de mindennapi tevékenységéből fakadóan is, a Harcos Szövetség mint egész, de tagjai is sajátos módon jelen vannak és közreműködnek Jugoszlávia nemzetei és nemzetiségei nemzeti egyenrangúságának elmélyítésében. Ez a tevékenység minden egyes nemzeti közösség és tagjai sajátos különvalóságának tudomásul vételét és érvényesítését jelenti, de egyúttal a közös tartalmak és kapcsolatok tudatosítását és erősítését társadalmi valóságunkban. Mindezt magába foglalja a még a háború kezdetén meghonosodott, és ma is élő és időszerű jelszó, nemzeteink és nemzetiségeink testvériségéről és egységéről.

A testvériséggel és egységgel jellemezhető viszony nemzeteink és nemzetiségeink között egyike alapvető forradalmi vívmányainknak. A Harcos Szövetség a már elért eredmények megőrzésében és a nemzeti egyenrangúság további elmélyítésében mindig cselekvően volt jelen, és így lesz ez a jövőben is. A testvériség-egység jelszava a Harcos Szövetség számára érzelmi és tudatos elkötelezettséget és cselekvést igénylő magatartást jelent. A nemzeti egyenrangúság állandó éberséget és tartós cselekvést kíván. Megoldása nem játszódik le csak kizárólag azokon a területeken, amelyeket közvetlenül nemzeti jellegzetességeként érzékelünk. A nemzeti egyenrangúság elmélyítése felöleli az öngazgató társadalmi viszonyok osztályjellegének kidomborítását mint társadalmunk fejlesztésének állandóját, ami egyértelmű társadalmunkból mindennemű előjogok kiküszöbölésével: az osztályviszonyok maradványainak, a bürokratizmus, a nemzeti előjogok felszámolásával. A Harcos Szövetség a többi társadalmi-politikai szervezettel egyetembe tartósan küzd a testvériség-egység jelszavának valóra váltásáért forradalmi fejlődésünk minden szakaszában.

Belső viszonyaink szocialista jellegéből és belpolitikánk forradalmi voltából fakad, külpolitikai vonalvezetésünk támogatása és biztosítása, Jugoszlávia nemzetközi helyzetének tartós biztosítása.

A Szocialista Jugoszlávia öngazgatású fejlődésének sajátos önálló útjának biztosítása, az ország szabadságának, függetlenségének szilárdítása a nemzetközi porondon, szorosan kapcsolódik, és olyan természeti általános társadalmi feladatokat képvisel a katonai és gazdasági tömbökön kívülség politikájának támogatása és biztosítása, aminek érdekében a Harcos Szövetség igen sokat tesz eszmei-politikai, de cselekvő értelemben is. Ezért ezen a téren kifejtett cselekvés, éppúgy mint a testvériség-egység érdekében való tevékenység, nem csak általános társadalmi feladat, hanem az NFHHESZ közvetlen feladata a JSZSZK politikai rendszere megvalósításában, amely feladat a Harcos Szövetség sajátos arculatából követke-

zik, nem kevésbé jellegzetes tulajdonságaiból mint társadalmi-politikai szervezetéből.

A Harcos Szövetségnek olyan feladatai is vannak, amelyek első tekintetre csak ennek a társadalmi-politikai szervezetnek tagságára vonatkoznak és látszatra szigorúan belső jellegűek. De az ilyen feladatok, valójában egész társadalmi közösségünk társadalmiasult feladata, és ezáltal a JSZSZK politikai rendszere megvalósításának eleme.

Az ilyen természetű feladatok közé tartozik mindenekelőtt saját tagosságának eszmei fejlesztése, és a szervezet gondoskodása, arról minden tag saját lehetőségeihez mérten és közvetlen környezete szükségletei alapján kifejezze önmagát. Ezen az úton jut kifejezésre a Harcos Szövetség tagosságának társadalmi súlya és politikai befolyása, de egyúttal itt érvényesül a különböző korosztályú generációk folyamatos forradalmi cselekvése öngazgatású társadalmi viszonyaink kiépítése és fejlesztése érdekében, a JSZSZK zavartalan fejlődése, megőrzése érdekében.

A Harcos Szövetség másik feladatköre, amely első tekintetre szintén csak a tagságra vonatkozik és így látszólag a szervezet belső feladatának tűnik, az a szervezet átfogó gondoskodása az NFHHESZ tagsága szociális helyzetéről. Célja meghatározott szociális biztonságot és helyzetet nyújtani azok számára, akiknek egészségét megviselte a fegyveres harcban való részvétel, valamint azok számára, akik a fegyveres harcban való részvétel és az egész embert megkövetelő, közvetlenül a háború utáni időszakban kifejtett tevékenységük következtében kedvezőtlenebb helyzetbe kerültek volna a nekik kijáró gondoskodás nélkül, azokhoz a dolgozókhoz viszonyítva, akik a háború utáni időszak szocialista körülményeiben művelődhettek és folyamatosan szerezhettek szakképesítést — mindez nemcsak azoknak a személyeknek az ügye, akiknek a sorsa iránt társadalmunk külön figyelmet és gondoskodást tanúsít. Ez egész társadalmunk gondja, mert minden társadalom, saját társadalmi forradalmának megbecsülését és tiszteletét, a forradalom áldozatai és résztvevői iránti gondoskodás és figyelem révén fejezi ki. A Népfelszabadító Háború résztvevőiről való gondoskodás és tisztelet kinyilvánítása, mai értelemben is jelentős erkölcsi-politikai tőkét képvisel, különösen a fiatalabb generációk esetében.

A Harcos Szövetség sajátos feladatai közé tartozik az NFH hagyományainak és tapasztalatainak ápolása. Ezek a feladatok sem kizárólag csak ennek a társadalmi-politikai szervezetnek feladatai, de mint általános társadalmi feladatok közvetlenül kapcsolódnak az általános népvédelmi hadászati elvekhez és gyakorlathoz, és ilyen vonatkozásban lényegesek politikai rendszerünk egészének megvalósítása szempontjából.

A Kommunista Szövetség szerepe lényegében azonos módon valósul meg a Harcos Szövetség viszonylatában, mint a másik három társadalmi-politikai szervezet esetében. A Kommunista Szövetség tagjai a Harcos

Szövetség keretein belül kifejtett tevékenységük révén cselekvő társadalmi egyedekként fejezik ki magukat. Számukra nem jelenthet valamiféle előnyt az a tény, hogy társadalmunk élcsapatához tartoznak. Előnyük abban van, hogy a tudományos szocializmus útmutatásaival jobban felfegyverezettek, és ezáltal jobban ismerik a társadalmi fejlődés törvényszerűségeit, és így képesek helyesebben és célravezetőbben megfogalmazni a feladatokat és a módszereket, amelyek rendszerint biztosabban vezetnek a társadalmi-politikai szervezet által meghatározott célok eléréséhez. A Kommunista Szövetség tagja, mint társadalmi tevékenységével kitűnő egyén, rendszerint nagyobb mértékben rendelkezik olyan előnyös jó tulajdonsággal, amellyel a többi öngazgató olyan mértékben nem rendelkezik. Az ilyen erényekhez sorolható a megoldandó kérdések vizsgálatában megnyilvánuló lelkiismeretesség, a megoldási mód elvszerűsége, a kollektív munka iránti érzék és az öngazgatású döntéshozatal iránti hajlam, az osztályszempont jelenléte a megoldások keresésében és a rábízott feladatok megvalósításában megnyilvánuló eltökéltség és kitartás. Mindenképpen, a személyes példaadás ellenére, a KSZ tag sohasem magánakvaló egyéniség, hanem mindig társadalmi környezete felé fordulva, mások mozgósítására szentel nagy figyelmet. Az ilyen eszmei felkészültséggel személyes tulajdonságokkal és adottságokkal rendelkező egyén válhat a KSZ tagjává. A Kommunista Szövetség, mint szervezet tagjait útbaigazítja és megszervezi abból a célból, hogy jobban megfeleljenek társadalmi feladataiknak a társadalmi-politikai szervezetekben, ez esetben az NFHHESZ-ben, amely szervezetek különben önállóak, és tagsága és vezetősége elsősorban saját tagságának és alapszervezeteinek tartozik felelősséggel.

A Harcos Szövetség távolabbi és közvetlen céljait saját tagsága előtti felelősség elvének tiszteletben tartása alapján határozza meg a tagság és szervezeteik tevételes közreműködésével. A Harcos Szövetség mint jelentős társadalmi-politikai szervezet, tevékenységéért és kitűzött céljaiért a JSZSZK alkotmányos általános elvének, amely a nyilvánosságot hangsúlyozza, tiszteletben tartása mellett, vállalja a felelősséget saját tagsága és egész társadalmunk előtt, valamint egész társadalmunk irányító ereje előtt, a Kommunista Szövetség előtt is.

A Harcos Szövetség nemzetközi tevékenysége jelentős mértékben hozzájárul a világbéke megszilárdításához, az újfasizmus és a gyarmati rendszer megbélyegzéséhez és nemzetközi elszigeteléséhez. Ezzel is szolgálja az NFHHESZ a béke ügyét, mert tevékenységét közvetlenül a lehetséges jövő háború közvetlen kirobbantói ellen irányítja. A Harcos Szövetség nemzetközi tevékenysége közvetlenül a JSZSZK nemzetközi tevékenységének részét képezi, amelyet nyíltan Szövetségi Alkotmányunk és a JKSZ Programja mindenki számára nyíltan meghatároz. Ezáltal a

Harcos Szövetség hozzájárul külpolitikánk megvalósításához és a JSZSZK nemzetközi szerepének megszilárdításához a különben ellentmondásos és zilált mai világban.

Rezime

Mesto i uloga SUBNOR-a u savremenom političkom sistemu Jugoslavije

Autor razmatra pre svega ulogu Saveza udruženja boraca NOR sa stanovišta ostvarenja političkog sistema SFRJ. U razmatranju ove uloge SUBNOR posebna pažnja se posvećuje Savezu boraca kao društveno-političkoj organizaciji koja je sastavni deo fronta organizovanih socijalističkih snaga društva u Jugoslaviji, a ova funkcija SUBNOR izražava se pre svega kroz Socijalistički savez u zajednici sa drugim društveno-političkim snagama na čelu sa Savezom komunista Jugoslavije.

U svom radu razmatrajući karakter SUBNOR kao društveno-političke organizacije, autor ukazuje na one crte i funkcije koje su sa gledišta ostvarivanja političkog sistema SFRJ opštijeg karaktera, a proizilaze iz okolnosti da je SUBNOR društveno-politička organizacija učesnika NOR, boraca i ratnih vojnih invalida u Jugoslaviji, u zemlji u kojoj revolucionarni rat je mobilizovao veoma široko aktivne učesnike pored široke političke podrške NOR-u. Posebno se obrađuju specifične karakteristike SUBNOR u sklopu opštih obeležja društveno-političkih organizacija i organizacija građana u Jugoslaviji.

Posebno se u radu razmatra delovanje SUBNOR u pravcu očuvanja i razvijanja tekovina i trajnih ciljeva socijalističke revolucije i uloga SUBNOR u razvoju socijalističkih samoupravnih odnosa i vlasti radničke klase. Razmatraju se i ostali zadaci SUBNOR-a koju se šire i opštije političke prirode i one koji su uže, i mogu se karakterisati pre svega kao specifični unutrašnji zadaci. Za ove poslednje se ukazuje da i u slučaju kada organizacija u redovima svog članstva razvija idejno-političku aktivnost, kada koristeći revolucionarno iskustvo i vezanost za takve revolucije u Jugoslaviji SUBNOR organizovano se brine o društvenom angažmanu svog članstva pre svega u celijama društva u skladu sa mogućnostima pojedinaca i potreba neposredne društvene okoline i kada sarađuje na ostvarivanju prodiskutovane i društveno utvrđene socijalne politike učesnika NOR i vojnih invalida, i onda SUBNOR ostvaruje ujedno i važne opštedruštvene i političke zadatke. Tako na primer ostvarivanje utvrđivane socijalne politike u odnosu na učesnike NOR i vojne invalide nije samo izraz socijalne solidarnosti humanog socijalističkog društva. Ova politika je zadatak čitavog samoupravnog socijalističkog jugoslovenskog društva, što ostvaruje sa naglašenom pažnjom, jer poštovanje prema svojoj sopstvenoj revoluciji svako društvo, pa i jugoslovensko, izražava preko poštovanja i brige o žrtvama i učesnicima ove revolucije.

Rad se završava razmatranjem zadataka i uloge SKJ u ostvarivanju funkcije SUBNOR-a kao bitnog, Ustavom SFRJ i političkim sistemom utvrđenog ne-državnog činioca u razvoju samog političkog sistema SFRJ.

Zusammenfassung

Platz und Rolle des Verbandes der Kämpfer des Volksbefreiungskrieges im zeitgenössischen politischen System Jugoslawiens

Der Autor betrachtet vor allem die Rolle des assoziierten Verbandes der Kämpfer des Volksbefreiungskrieges vom Standpunkt der Realisierung des politischen Systems der SFRJ aus. Bei der Betrachtung dieser Rolle wird dem Verband der Kämpfer besondere Aufmerksamkeit gewidmet als gesellschaftspolitischer Organization, und zwar als Bestandteil des Fronts organisierter sozialistischer Kräfte der Gesellschaft in Jugoslawien. Diese Funktion des Verbandes der Kämpfer drückt sich vor allem durch den sozialistischen Verband, in Verbindung mit anderen gesellschaftspolitischen Kräften, an der Spitze des Bundes der Kommunisten Jugoslawiens aus.

Den Verband der Kämpfer als eine gesellschaftspolitische Organization betrachtend, weist der Autor auf diejenigen Charakteristika und Funktionen, die vom Standpunkt der Realisierung des politischen Systems der SFRJ aus, allgemeinen Charakters sind und aus den Umständen hervorgehen, dass der Verband der Kämpfer eine gesellschaftspolitische Organization ist, die aus den Teilnehmern am Volksbefreiungskrieg, den Kämpfern und Kriegsmilitärinvaliden in Jugoslawien besteht, also in einem Land, in welchem der revolutionäre Krieg sehr breite Schichten aktiver Teilnehmer neben der breiten politischen Unterstützung des Befreiungskrieges mobilisiert hat. Insbesondere werden spezifische Charakteristika des Verbandes der Kämpfer im Kontext allgemeiner Kennzeichen der gesellschaftspolitischen Organisationen und Organisationen der jugoslawischen Staatsbürger bearbeitet.

In der Arbeit wird insbesondere die Wirkung des Verbandes der Kämpfer auf die Bewährung und Entfaltung der Errungenschaften und Dauerziele der sozialistischen Revolution betrachtet sowie die Rolle des Verbandes der Kämpfer in der Entwicklung der sozialistischen selbstverwaltenden Verhältnisse und der Herrschaft der Arbeiterklasse. Ferner werden auch die übrigen Aufgaben des Verbandes betrachtet, die einer breiteren und allgemeineren politischen Natur sind sowie diejenigen, die einer engeren sind und vor allem durch spezifische innere Aufgaben gekennzeichnet sind. Im letzten Fall zeigt sich, dass, wenn die Organization ideellpolitische Tätigkeit in den Reihen ihrer Mitgliedschaft entwickelt, wenn sie sich bei der Verwendung von revolutionärer Erfahrung und der Gebundenheit zu solcher Revolution wie in Jugoslawien um das soziale Engagement ihrer Mitgliedschaft bemüht, vor allem bei Gesellschaftszielen im Einklang mit den Möglichkeiten des einzelnen und den Bedürfnissen der unmittelbaren sozialen Umgebung, und wenn sie an der Verwirklichung durchdiskutierter und gesellschaftlich festgesetzter Sozialpolitik der Teilnehmer am Volksbefreiungskrieg und Militärinvaliden mitarbeitet, dann verwirklicht der Verband der Kämpfer zugleich auch wichtige allgemeingesellschaftliche und politische Aufgaben. So zum Beispiel ist die Verwirklichung der festgesetzten Sozialpolitik in bezug auf die Teilnehmer der Befreiungskriege und Militärinvaliden nicht nur Ausdruck sozialer Solidarität einer humanen sozialistischen Gesellschaft. Diese Politik ist die Aufgabe der gesamten selbstverwaltenden sozialistischen jugoslawischen Gesellschaft und wird mit ausgeprägter Aufmerksamkeit verwirklicht, denn Achtung vor der eigenen Revolution jeder

Gesellschaft, so auch der jugoslawischen, wird durch Achtung und Sorgen über die Opfer und Teilnehmer dieser Revolution ausgedrückt.

Zum Schluss der Arbeit werden die Aufgaben und die Rolle der SKJ bei der Verwirklichung der Funktionen des Kämpferverbandes als wesentlich betrachtet, also die in der Verfassung und im politischen System festgesetzten nichtstaatlich Faktoren in der Entwicklung des politischen Systems Jugoslawiens.